प्रयच्छति गर्ह्यम् । (३०/१५८०)

तत् इति द्वितीयासमर्थात् प्रयच्छति इत्येतस्मिन्नर्थे ठक् प्रत्ययो भवति, यत्तद् द्वितीयासमर्थं गर्ह्यं चेत् तद्भवति । द्विगुणार्थं द्विगुणं,[1] तादर्थ्यात् ताच्छब्द्यम् । द्विगुणं प्रयच्छति द्वैगुणिकः । त्रैगुणिकः ।

[४८७] वृद्धे[2]र्वृधुषिभावो वक्तव्यः । (म. भा. २.२३१)

[3]वार्धुषिकः । प्रकृत्यन्तरं [4]वा वृद्धिपर्यायो वृधुषिशब्दः । गर्ह्यम् इति किम् ? द्विगुणं प्रयच्छत्यधमर्णः ॥

कुसीददशैकादशात् ष्ठन्ष्ठचौ । (३१/१५८१)

प्रयच्छति गर्ह्यम् इत्येव । कुसीदं वृद्धिः, तदर्थं द्रव्यं कुसीदम् । एकादशार्था दश दशैकादशशब्देनोच्यन्ते । कुसीददशैकादशशब्दाभ्यां यथासङ्ख्यं ष्ठन् ष्ठच् इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः प्रयच्छति गर्ह्यम् इत्येतस्मिन् [5]विषये । [6]ठकोऽपवादौ । कुसीदं प्रयच्छति कुसीदिकः । कुसीदिकी । [7]दशैकादशिकः । दशैकादशिकी ॥

उञ्छति । (३२/१५८२)

तद् इति द्वितीयासमर्थाद् उञ्छति इत्येतस्मिन्नर्थे ठक् प्रत्ययो भवति । बदराणि उञ्छति बादरिकः । श्यामाकिकः[8] । [9]भूमौ पतितस्यैकैकस्य कणस्योपादानमुञ्छः । कणानुञ्छति काणिकः ॥

रक्षति । (३३/१५८३)

तद् इति द्वितीयासमर्थाद् रक्षति इत्येतस्मिन्नर्थे ठक् प्रत्ययो भवति । [10]समाजं रक्षति सामाजिकः । सांनिवेशिकः[11] ॥

शब्ददर्दुरं करोति । (३४/१५८४)

तद् इति द्वितीयासमर्थाभ्यां शब्ददर्दुरशब्दाभ्यां करोति इत्येतस्मिन्नर्थे ठक् प्रत्ययो भवति । शब्दं करोति शाब्दिको वैयाकरणः । [12]दार्दुरिकः कुम्भकारः ॥

पक्षिमत्स्यमृगान् हन्ति । (३५/१५८५)

तद् इत्येव । पक्ष्यादिभ्यो द्वितीयासमर्थेभ्यो हन्ति इत्येतस्मिन्नर्थे ठक् प्रत्ययो भवति । स्वरूपस्य पर्यायाणां [13]तद्विशेषाणां च ग्रहणमिहेष्यते । पक्षिणो हन्ति पाक्षिकः । शाकुनिकः । मायूरिकः । तैत्तिरिकः । मत्स्य – मात्स्यिकः । मैनिकः । शाफरिकः । [14]शाकुलिकः । मृग – मार्गिकः । [15]हारिणिकः । सौकरिकः । [16]सारङ्गिकः ॥

---

1. तद्द्विगुणं प्रयच्छति इत्यधिकम् ड. 2. वर्धुषि ब. 3. स्ववार्धुषिकः ह. 4. एव ड. 5. अर्थे फ. ह. 6. ठकोऽपवादः ड.ह. 7. नास्ति फ. 8. नैवारिकः इत्यधिकम् क. 9. भूमौ--काणिकः नास्ति ब.क.ड.फ. 10. उदाहरणमिदं नास्ति ह. 11. मण्डलं रक्षति इति माण्डलिक इत्यधिकम् ह. 12. दार्दिकः ह, दर्दरं करोति इति दार्दरिकः क. 13. तद्विशेषाणां च नास्ति फ. 14. शाष्कुलिकः ह. ड. 15. हारिणकः ड. 16. नास्ति ह.